

Zeytinliada Doğu Kazı Alanı'nda Bulunan Geç Antikçağ Sikkeleri

Late Antique Coins Found at Zeytinliada East Excavation Area

Mehmet Kayhan MURAT*

Öz: Zeytinliada, Balıkesir'e bağlı Erdek İlçesi'nin yaklaşık 250 m açıklarında yer alır. Zeytinliada'da 2006-2016 yılları arasında yapılan kazılarda Meryem Ana Manastırı, manastır içerisinde kiliseler ve günlük yaşam ile ilgili yapılar tespit edilmiştir. Zeytinliada Doğu Kazı Alanı'ndaki çalışmalar 2009, 2011, 2012 ile 2016 yıllarında yapılmıştır. Kazılar sonucunda alanda dini ve günlük yaşam ile ilgili yapılar grubu açığa çıkarılmıştır. Söz konusu yapılar adada dini yaşamın yanı sıra sosyal yaşam ile de ilgili yapılar topluluğu olduğunu göstermiştir. Zeytinliada'da şapelde 108, Doğu Kazı Alanı'nda 59 ve Meryem Ana Kilisesi'nde 44 tane olmak üzere toplam 211 sikke bulunmuştur. Sosyal yaşam ile ilgili yapılar topluluğunun yer aldığı Doğu Kazı Alanı'nda çok sayıda seramik, kandil, metal eser ve sikkeler ele geçen küçük buluntular arasındadır. Makalenin konusunu oluşturan 59 sikke alanın değişik yerlerinde ve farklı kot seviyelerinde bulunmuştur. Sikkelerin 43'ü tanımlanmış, 16 sikke ise aşırı korozyona uğradığından dolayı tanımlanamamıştır. Kataloğu oluşturulan tanımlanan sikkelerden 1'i Aurelianus dönemine (MS 270-275) diğer sikkeler MS V. yüzyıl sonu ile MS VII. yüzyılın ilk çeyreği arasına tarihlenmektedir. Sikkeler 8 imparatorun hanedanlık yıllarında 6 farklı darphanede basılmıştır. Genel kondisyonları kötü olan sikkeler toplamda 6 farklı birimde darp edilmişlerdir. İncelenen sikkeler Doğu Kazı Alanı'nda ele geçip yayımı yapılan eserler ile karşılaştırılıp alanının kullanım evreleri tespit edilmiştir.

Abstract: Zeytinliada is located approximately 250 m offshore from the Erdek District of Balıkesir. During the excavations carried out in Zeytinliada between 2006 and 2016, the Virgin Mary Monastery, churches within the monastery and structures related to daily life were identified. Studies in Zeytinliada East Excavation Area were carried out in 2009, 2011, 2012 and 2016. As a result of these excavations, a group of structures relating to religious and daily life in the area were unearthed. These structures showed that there was a collection of structures related to social, as well as religious life on the island. On Zeytinliada, a total of 211 coins were found, 108 in the chapel, 59 in the East Excavation Site, and 44 in the Virgin Mary Church. Many examples of ceramics, oil lamps, metal artifacts and coins were among the small finds unearthed in the East Excavation Site, where a group of structures related to social life are located. 59 coins, which are the subject of the article, were found in different parts of the area and in different strata of the excavations. 43 of the coins were identified, while 16 coins could not be identified due to excessive corrosion. One of the identified coins catalogued is dated to the Aurelianus period (270-275 A.D.), while the other coins date from the end of the V cent. A.D. and to the first quarter of the VII cent. A.D. These coins were struck at 6 different mints during the dynastic years of 8 emperors. The coins poor general condition were minted in 6 different units in total. The analyzed coins were compared with the works found and published from the Eastern Excavation Site, and the phases of use of the area were determined.

Anahtar Kelimeler: Zeytinliada • Doğu Kazı Alanı • Geç Antikçağ • Sikke

Keywords: Zeytinliada • East Excavation Site • Late Antiquity • Coin

* Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Kars. 0000-0001-5314-6108
kyhmrt@gmail.com

Bu çalışma, Zeytinliada Kazısı Bilimsel Danışmanı Prof. Dr. Nurettin ÖZTÜRK'ün onayı ve Bandırma Arkeoloji Müzesinden 28.10.2022 tarihinde alınan izin ile gerçekleştirilmiştir.

Makale Türü: Araştırma | Geliş Tarihi: 01/01/2023 | Kabul Tarihi: 23/03/2023 ; Murat M. K. 2023, "Zeytinliada Doğu Kazı Alanı'nda Bulunan Geç Antikçağ Sikkeleri". *Cedrus XI*, 289-305.

Giriş

Balıkesir ili, Erdek İlçesi'nde yer alan Zeytinliada'dan antikçağa Artake ve Arteceon adlarıyla bahsedilmiştir¹ (Fig. 1). Zeytinliada hakkındaki bilgilerimiz antik kaynaklar ile sınırlı kalmayıp adanın farklı dönemlerde farklı adlarla anıldığını bilmekteyiz². Meksaniota ve Kera Panagia, adaya verilen isimlerdendir³. Kıydan yaklaşık 250 m açıktaki bulunan ada, 9 dönümlük bir alanı kaplamaktadır. Zeytinliada'da 2006 yılında başlayan arkeolojik kazılar 2014-2015 sezonlarında 2 yıl kesintiye uğramış ve 2016 yılında yapılan çalışmalar ile adanın kazısı kısmen bitirilmiştir. Kazılar sonucunda adada bir manastırın varlığı ve manastır içerisinde kiliseler ile dinî ve sosyal yaşam ile ilgili birçok yapı tespit edilmiştir⁴. Doğu Kazı Alanı'ndaki kazı çalışmaları 2009, 2011, 2012 ve 2016 yıllarında gerçekleştirilmiştir⁵ (Fig. 2). Yaklaşık 22 m genişliğinde 28 m uzunluğundaki alanın batı tarafı düz bir alan olup doğu tarafı ise eğimlidir. Kazılar sonucunda söz konusu alanda dinî ve sosyal yaşam ile ilgili yapılar topluluğu açığa çıkarılmıştır. Bu yapılar açık hava tapınım alanı, üretim odaları, fırınlar, kil çökertme havuzları, çamaşırhane, su tekneleri, seramik çöplüğü ve kanalizasyon sistemi elemanlarından oluşmaktadır⁶.

Fig. 1. Zeytinliada Genel Görünüm (Zeytinliada Kazı Arşivi)

Doğu Kazı Alanı'nın batısında ana kayanın oyulmasıyla birbirine yakın ölçülerde 3 nişten oluşan ve geç antikçağda inşa edildiği düşünülen açık hava tapınım alanı yer almaktadır⁷. Açık hava tapınım alanının önünden kompleks yapıların yer aldığı alandan geçip denize uzanan 26,13 m uzunluğunda ve 30 cm genişliğinde su kanalı tespit edilmiştir⁸. Su kanalının doğusunda yer alan yapılar eğimli bir alanda birbirlerine son derece yakın inşa edilmiştir. Alanın kuzey ucunda 2 adet çeşitli işlevlerde kul-

¹ Str. XII. 8. 11; Plin. *nat.* V. 44. 1; Öztürk & Kavaz 2012, 1.

² Zeytinliada'nın tarihçesi için bk. Ertüzün 1998; Öztürk & Kavaz 2012.

³ Mottraye 1727, 470; Hasluck 1910, 18.

⁴ Öztürk & Kavaz 2012.

⁵ Öztürk & Kavaz 2011, 33-46; 2013, 365-374; 2014, 48-59; Öztürk *et al.* 2018, 453-465.

⁶ Öztürk & Kavaz 2013, 365-366.

⁷ Öztürk & Kavaz 2011, 36-37; Öztürk *et al.* 2018, 454-455.

⁸ Öztürk & Kavaz 2011, 38.

lanıldığı düşünülen üretim odaları, kuzeydeki odanın doğusunda 4 adet kil çökertme havuzu, güneydeki odanın doğusunda ise pişmiş toprak tuğlalardan yapılmış 3 tane fırın yer almaktadır⁹. Fırınların güneyinden açık hava tapınım alanına doğru ana kaya oyularak yapılmış 11 basamaklı merdiven bulunmaktadır¹⁰. Merdivenin güneyinde seramik çöplüğü ve onun da hemen doğusunda ele geçen sütun tamburlarından dolayı üstünün çatı olduğu düşünülen çamaşırhane yer almaktadır¹¹. Seramik çöplüğü ve çamaşırhanenin güneyinde yaklaşık 1 m yükseklikte 7 adet mermerden su teknesi bulunmaktadır¹². Farklı işlevlere sahip yapıların bir alanda toplanması, adadaki alan darlığından dolayıdır. Bu yapılardan hareketle adada yoğun bir sosyal yaşamın yanı sıra kil çökertme havuzları ve fırınlardan dolayı da üretimin olduğunu söyleyebiliriz. Söz konusu ele geçen buluntuların bilimsel çalışmalara konu olması alanın tarihlendirilmesi açısından önemli bir hâl olacaktır.

Fig. 2. Doğu Kazı Alanı (Zeytinliada Kazı Arşivi)

Doğu Kazı Alanı'nda Bulunan Sikkeler

Doğu Kazı Alanı'nda gerçekleştirilen kazılarda toplam 59 sikke ele geçmiştir. Alanda 4 sezon gerçekleştirilen çalışmalarda sikkelerin yıllara göre buluntu sayılarına bakıldığında, büyük çoğunluğun 2011 kazı sezonunda ele geçtiği görülmektedir (Fig. 3). Bu durumun nedeni Doğu Kazı Alanı'ndaki kazı çalışmalarının 2011 yılında yoğunluk kazanması ve alanın büyük bölümünün bu sezonda kazılmasıyla alakalıdır. Doğu Kazı Alanı'nın zemini yer yer farklı derinliklerde olmakla birlikte alanda zeminin en derin mesafesi yaklaşık

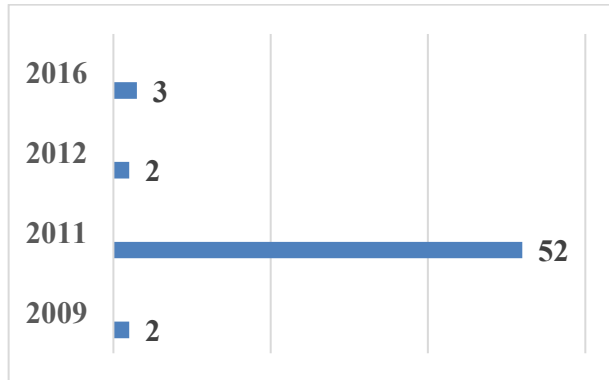

Fig. 3. Sikkelerin Buluntu Yıllarına Göre Sayısal Dağılımı

⁹ Öztürk & Kavaz 2013, 365-374; 2014, 48-59.

¹⁰ Öztürk & Kavaz 2013, 366.

¹¹ Öztürk *et al.* 2018, 456.

¹² Öztürk & Kavaz 2013, 365-374; 2014, 48-59; Öztürk *et al.* 2018, 455-456.

80 cm ile üretim odalarında ölçülmüştür. Alanda yaklaşık 20 cm'lik üst dolgu toprağından sonra karşılaşılan kültür katmanları ile buluntular gelmeye başlamıştır. Böylelikle sikkeler farklı kot seviyelerinde yaklaşık 20-80 cm arasında değişen derinliklerde dağınık buluntu şekliyle ele geçmiştir.

Doğu Kazı Alanı'nda gerçekleştirilen arkeolojik çalışmalarda 59 sikke bulunmuştur. Bu sikkelerden 43'ü tanımlanmıştır. 16 sikke ise bozuk kondisyonlarından dolayı tanımlanamamıştır. Buna göre sikkelerin tespit oranlarına bakıldığında tanımlanan sikkelerin genel toplama oranı %72,88 iken tanımlanamayanların oranı %27,12'dir. Katalogda yer alan sikkelerden 1'i altın, diğerleri bronzdur. Tanımlanan sikkelerin katalogu oluşturulmuş, tanımlanamayan sikkelerin bilgileri katalog sonunda verilmiştir. Sikkelerin kondisyonları son derece düşüktür. Bu durum sikkelerin ele geçtiği Doğu Kazı Alanı'nın deniz seviyesinden yer yer 1-3 m arasında değişen yükseklikte ve denize 2 ile 13 m arasında değişen uzaklıkta ve nemli bir toprak yapısına sahip olması ile açıklanabilir.

Katalogda yer alan 43 sikkeden 1'i Aurelianus dönemine, 42'si MS V. yüzyıl sonu ile MS VII. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenmektedir. 42 sikkenin darp yıllarına bakıldığında MS VI. yüzyıl sikkelerinin daha yoğun olduğu görülmektedir. Tanımlanamayan 16 sikkenin metrolojik özellikleri göz önünde bulundurulduğunda geç antikçağa tarihlenmesi muhtemeldir.

İmparatoru tespit edilen sikkeler içerisinde 8 farklı imparatora ait örnekler bulunmaktadır (Fig. 4). Katalogda dikkat çeken sikke, 1 numarada yer alan Aurelianus sikkesidir. MS 274 yılında darp edilen sikkenin dikkat çeken yönü diğer sikkeler ile arasındaki zaman farkıdır. Geç antikçağa tarihlenen diğer 42 sikkenin en erken tarihli MS 498-518 yıllarında darp edilmiş Anastasius (MS 491-518) sikkeleridir (kat. No. 2 ve 3). Katalogda yer alan en geç tarihli sikkeler Heraclius dönemine (MS 610-641) tarihlenen kat. no. 36, 37 ve 39 olan ve MS 610-613 yılları arasında darp edilen sikkelerdir.

Doğu Kazı Alanı'nda ele geçen 59 sikke, 6 farklı birimdedir. Kat. no. 1'de yer alan sikke Caracalla dönemi (MS 198-217) ile birlikte tedavüle konan *antoninianus* biriminde darp edilmiştir¹³. Bronz sikkelerinin ise *follis* (16), yarım *follis* (15), *decanummium* (5) ve *pentanummium* (5) olmak üzere 4 farklı birimde darp edildiği tespit edilmiştir (Fig. 5). İmparator Heraclius'a ait katalogda tek örneği bulunan altın sikkenin birimi *tremissis*'tir.

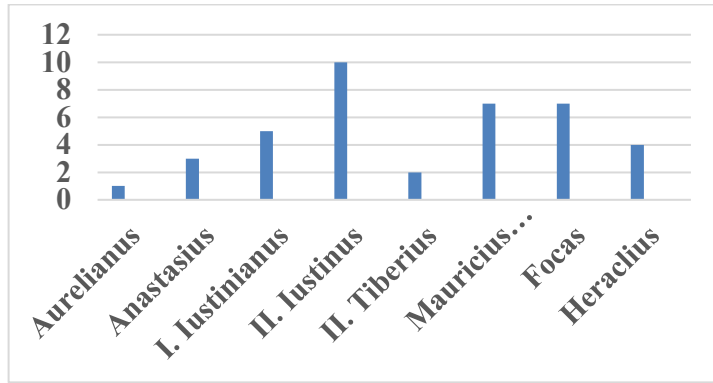

Fig. 4. Sikkelerin İmparatorlara Göre Dağılımı

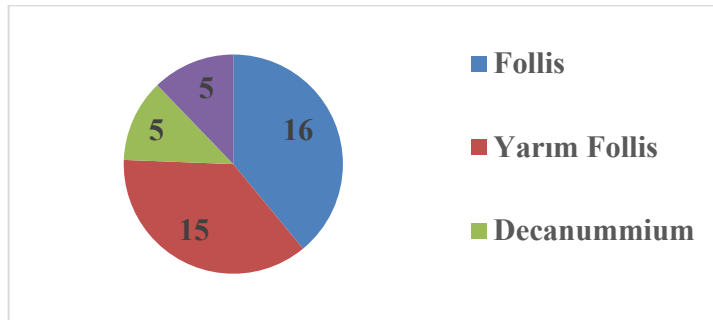

Fig. 5. Bronz Sikkelerin Birimlere Göre Dağılımı

¹³ Sydenham 1919, 51; Harl 2002, 17.

Doğu Kazı Alanı'nda ele geçen sikkelerin 36'sının darphanesi okunmakta olup sikkeler içerisinde 6 farklı darphaneyle ait örnekler bulunmaktadır. Sikkeler Konstantinopolis, Thessalonika, Nikomedia, Kyzikos, Tripolis ve Antiokheia darphanelerine aittir (Fig. 6). Darphanelere ait sikke sa-

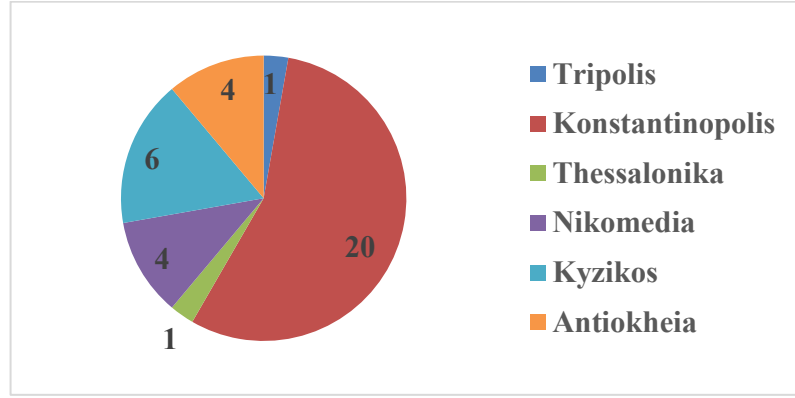

Fig. 6. Sikkelerin Darphanelere Göre Dağılımı

yılları incelendiğinde en fazla sikke basan darphanenin Konstantinopolis olduğu görülmektedir. Bu durum Konstantinopolis'in başkent olması ve imparatorluğun doğusuna sikke basan darphane olması ile alakalıdır¹⁴. Konstantinopolis darphanesinden sonra en fazla sikkeye sahip darphanenin Kyzikos darphanesi olması, Kyzikos'un Zeytinliada'ya yaklaşık 10 km'lik yakınlığıyla ilişkilendirilebilir.

Zeytinliada Doğu Kazı Alanı'nda ele geçen sikkeler, adanın konumu itibarıyla Mysia ve Troas bölge kentlerinde ele geçen sikkeler ile karşılaştırıldığında benzer sonuçları vermektedir. Antikçağda Mysia Bölgesi sınırları içerisinde kalan Allianoı'da ele geçen sikkelere baktığımızda, geç antikçağ sikkelerinin yoğun olduğu ve Heraclius dönemi ile birlikte sikke sayısında azalma olduğu gözlemlenmiştir¹⁵. Mysia Bölgesi kentlerinden Pergamon kenti sikkelerinde de MS V ile VII. yüzyıllar arasındaki yoğunluğun giderek azaldığı görülmektedir¹⁶. Troas Bölgesi kentlerinden Parion'da ele geçen geç antikçağ sikkeleri içinde benzer özellikler söz konusudur. Kentte ele geçen sikkelerdeki MS VI. Yüzyıl yoğunluğu Heraclius dönemi ile azalma göstermesinin yanı sıra katalogda incelediğimiz sikkeler ile imparator sikke sayısı ve darphane yoğunluğu gibi benzer özellikleri tespit edilmiştir¹⁷. Troas Bölgesi'nin önemli kentlerinden olan Assos'taki kazılarda ele geçen sikke sayılarının geç antikçağın sonuna doğru bir kesintiye uğradığı görülmektedir¹⁸. Her ne kadar Troas Bölgesi kadar yakından olmadığından dolayı direkt karşılaştırmaya dâhil edilmese de sikkelerin benzer dönemsel artış ve azalışları Phrygia Bölgesi'nde gözlemlenmiştir¹⁹. Mysia ve Troas bölge kentlerindeki geç antikçağ sikke yoğunluğundaki yakın benzerlikler Sasanilerin bölgeye yoğun akınları ile açıklanabilir²⁰. Doğu Kazı Alanı'nda ele geçen sikkelerde de Mysia ve Troas bölge kentlerinde olduğu gibi geç antikçağın sonuna doğru kesinti görülmektedir. Sasani saldırılarından dolayı bazı darphanelerin belirli dönemlerde sikke basımına ara verdiği bilinmektedir²¹. Her ne kadar Zeytinliada'nın Sasani saldırılarından olumsuz etkilendiğine dair herhangi bir tarihî bilgiye ulaşılmamış olsa da Zeytinliada kazılarında bulunan

¹⁴ Demirel Gökalp 2014, 12.

¹⁵ Tekin & Erol Özdzıbay 2012, 347-401; 2013, 299-331; 2014, 293-336; 2016, 117-146.

¹⁶ Demirel Gökalp 2018, 83.

¹⁷ Keleş *et al.* 2014, 21-36; 2015, 53-68; Oyarçin 2016; 2017, 239; 2020; Keleş & Oyarçin 2020, 51-66.

¹⁸ Keleş & Oyarçin 2020, 55.

¹⁹ Demirel Gökalp 2017a.

²⁰ Demirel Gökalp 2018, 86; Keleş & Oyarçin 2020, 55-56.

²¹ Tek 2015, 120.

sikkelerinin MS 610-613 yılları sonrasında kesintiye uğraması, Zeytinliada'nın da MS 615-616 yıllarındaki Sasani akınlarından diğer Batı Anadolu kentleri gibi olumsuz etkilendiği izlenimi uyandırmaktadır²². Mysia ve Troas bölgesi kentlerinde ele geçen geç antikçağ sikkelerinin Zeytinliada sikkeleri benzerlikleri kazı sikkeleri dışında da görülmektedir. Zeytinliada kazılarında bulunan geç antikçağ sikkelerinin dağılımı Balıkesir ve çevresinde yer alan müze ve özel koleksiyonlarda bulunan geç antikçağ sikkeleri ile karşılaştırıldığında, sikkelerinin imparatorlara göre dağılımı benzerlik göstermektedir²³. Ayrıca Zeytinliada özelinde Mysia ve Troas bölgesi kentlerinde ele geçen sikkeler ile müze ve koleksiyoner sikkeleri geç antikçağ sikke dolaşımının yoğunluğunu gözler önüne sermektedir.

Sonuç

Zeytinliada Doğu Kazı Alanı'nda 2009, 2011, 2012 ve 2016 yıllarında gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda açık hava tapınım alanı, üretim odaları, fırınlar, kil çökertme havuzları, çamaşırhane, su tekneleri, seramik çöplüğü ve kanalizasyon sistemi elemanlarından oluşan dini ve sosyal yaşam ile ilgili yapılar topluluğu açığa çıkarılmıştır. Söz konusu yapılar Zeytinliada da yoğun bir günlük yaşamın yanı sıra adada yaşayanların çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla da yoğun bir üretimin var olduğuna işaret etmektedir.

2006 yılında başlayan Zeytinliada kazılarında adanın farklı alan ve yapılarında toplam 211 sikke ele geçmiştir. Bu sikkelerin 108'i şapelde, 44'ü Meryem Ana Kilisesi'nde ve 59'u Doğu Kazı Alanı'nda bulunmuştur. Sikkeler geç antikçağ ve Osmanlı dönemlerine aittir. Bu çalışmada incelenen Doğu Kazı Alanı'nda bulunan 59 sikkenin tanımlanabilenleri geç antikçağa tarihlenmektedir. Dağınık hâlde bulunan sikkelerden katalogda 32. sırada yer alan Heraclius'a ait altın sikke açık hava tapınım alanında, diğer sikkeler ise kompleks yapıların farklı yerlerinde bulunmuştur. Doğu Kazı Alanı'nda küçük buluntu olarak sikkelerin yanı sıra çok sayıda seramik parçası, kandil ve çeşitli metal eserler (Haç, kapı tutamağı, anahtar vb.) ele geçmiştir²⁴. Doğu Kazı Alanı'nda ele geçen sikkeler yapı topluluğunun MS V. yüzyılın başlarından VII. yüzyılın ilk çeyreğinin sonuna kadar yoğun bir kullanıma sahne olduğunu göstermektedir. Doğu Kazı Alanı ve güneybatısında yer alan Büyük Ayazma önünde yapılan kazılarda ele geçen seramikler de MS V-VII. yüzyılları işaret etmektedir²⁵. Doğu Kazı Alanı'nda ele geçen sikkelerde MS VII. yüzyılda görülen kesinti, Batı Anadolu kentlerinde görülen Sasani akınları ile ilişkilendirilebilir. Alanda ele geçen sikkeler gibi seramiklerin de geç antikçağın sonuna doğru kesintiye uğradığı ve bu tarihten sonrasına ait herhangi bir buluntunun olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum Doğu Kazı Alanı'nın MS VII. yüzyılın ortasına doğru terk edildiği bilgisini numismatik verilerin de desteklediğini göstermektedir.

²² Tek 2015, 119-120.

²³ Bursa, Bilecik, Bolu, Kütahya ve Manisa müzeleri ile koleksiyoner sikkeleri için bk. Ünal 2004, 119-137; Demirel Gökalp & Kılıç 2011, 251-263; Ünal 2012; Demirel Gökalp 2014, 11-28; 2017b; Ünal *et al.* 2017; Mercanoğlu 2022, 178-194.

²⁴ Alanda ele geçen küçük buluntulardan sadece seramiklerin bir kısmının yayını yapılmış olup bu seramikler MS V- VII. yüzyıllara tarihlenmektedir. Ayrıntılı bilgi için bk. Kavaz Kındığılı 2017a.

²⁵ Kavaz Kındığılı 2017a, 103; 2017b, 251-276; 2020, 239-264.

Katalog

Aurelianus (MS 270-275)

Tripolis

Kat. no.: 1

MS 274

Ö.y.: IMPCAVRELIANSVAVG; İmparatorun ışın taçlı ve zırlı büstü, sola.

A.y.: SOLIINVICTO; Sol, ayakta, sola, sağ elini havaya kaldırmış, sol elinde küre tutuyor, ayaklarının önünde esir, solda yıldız.

AE Antoninianus, 4,78 g., 22 mm, Ky. 6. Kazı Env. No. ZA12DKA2

Ref.: RIC V. 1, s. 309, 390.

Anastasius (MS 491-518)

Konstantinopolis

Follis

Kat. no.: 2

MS 498-518

Ö.y.: DNANASTA-SI[VSPP]AVC; Büst sağa, diademli, zırlı ve paludamentumlu.

A.y.: M, yukarıda haç, sağ ve solda yıldız, aşağıda Of harfi. Kesimde: CON

AE 36 mm, 18 g., Ky. 12, Of.: B; Kazı Env. No. ZA12DKA1.

Ref.: DOC I, s. 19, 23b.4.

Kat. no.: 3

MS 498-518

Ö.y.: DNANAS[TA-SIVSPPAV]C; Büst sağa, diademli, zırlı ve paludamentumlu.

A.y.: M, yukarıda haç, sağ ve solda yıldız, aşağıda Of harfi. Kesimde: CON

AE 30 mm, 14,37 g., Ky. 12, Of.: B; Kazı Env. No. ZA09DKA2.

Ref.: DOC I, s. 19, 23b.5.

Nikomedia

Decanummium

Kat. no.: 4

MS 498-518

Ö.y.: [DN]ANASTA-SIVSPPAVC; Büst sağa, diademli, zırlı ve paludamentumlu.

A.y.: I, solda I ve sağda N, sağda yukarı doğru ICON,

solda aşağıya doğru CORD

AE 19 mm, 3,28 g., Ky. 12, Kazı Env. No. ZA11DKA51.

Ref.; DOC I, s. 30, 38.1.

I. Iustinianus (MS 527-565)

Konstantinopolis

Follis

Kat. no.: 5

MS 538-539

Ö.y.: DNIVST[INI-AN]VSPPAVC; Büst cepheden, tüy sorguçlu miğferli, zırlı ve kalkanlı, kalkan üzerinde süvari betimi, sağ elinde haçlı globus, sağ boşlukta haç.

A.y.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda tarih, aşağıda Of harfi. Kesimde: CON.

AE 33 mm, 22,45 g., Ky. 6, Of. E; tarih: X/II; Kazı Env. No. ZA11DKA12.

Ref.: DOC I, s. 84, 37e.3.

Kat. no.: 6

MS 541-542

Ö.y.: DNIVSTINI-ANVSPPAVC; Büst cepheden, tüy sorguçlu miğferli, zırlı ve kalkanlı, kalkan üzerinde süvari betimi, sağ elinde haçlı globus, sağ boşlukta haç.

A.y.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda tarih, aşağıda Of harfi. Kesimde: CON.

AE 34 mm, 22,17 g., Ky. 6, Of.: A; tarih: X/IV; Kazı Env. No. ZA11DKA7.

Ref.: DOC I, s. 87, 40d.1.

Kat. no.: 7

MS 543-544

Ö.y.: [DNIVSTINI-ANV]SP[PAVC]; Büst cepheden, tüy sorguçlu miğferli, zırlı ve kalkanlı, kalkan üzerinde süvari betimi, sağ elinde haçlı globus, sağ boşlukta haç.

A.y.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda tarih, aşağıda Of harfi. Kesimde: CON.

AE Follis, 28 mm, 9,14 g. Ky. 6, Of. B; tarih: X / IV / II; Kazı Env. No. ZA11DKA6.

Ref.: DOC I, s. 89, 42b.1.

Yarım Follis**Kat. no.: 8**

MS 527-565

Ö.y.: [DNIVSTINI-ANV]SPPAVC; Büst cepheden, miğferli ve zırlı, sağ elinde haçlı globus tutuyor.

A.y.: K, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda tarih, aşağıda Of. harfi.

AE 27 mm, 11 g., Ky. 6, Of. B; tarih: ?; Kazı Env. No. ZA11DKA13.

Antiokheia**Yarım Follis****Kat. no.: 9**

MS 533-537

Ö.y.: DNIVSTINI-[ANV]SPPAVC; Büst sağa, diademli, zırlı ve paludamentumlu.

A.y.: K, solda uzun haç, haç kolları arasında T/€ ve H/U/O/P, sağda Of. harfi.

AE 23 mm, 6,92 g., Ky. 12, Of.: Γ; Kazı Env. No. ZA11DKA11.

Ref.: DOC I, s. 139, 211c.1.

II. Iustinus (MS 565-578)**Konsantinopolis****Follis****Kat. no.: 10**

MS 568-569

Ö.y.: [DNIVST-I]NVSPPAVC; Solda II. Iustinus ve sağda Sophia, cepheden, tahta oturuyorlar, II. Iustinus sağ elinde haçlı globus, Sophia sağ elinde haçlı asa tutuyor. Her ikisinin de başında nimbus var.

A.y.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı, aşağıda Of. harfi. Kesimde: CON

AE 27 mm, 14,25 g., Ky. 12, Of.: Γ; tarih: II /II; Kazı Env. No. ZA11DKA5.

Ref.: DOC I, s. 206, 25c.1.

Kat. no.: 11

MS 569-570

Ö.y.: [D]NIVSTI-[NVSPPAVC]; Solda II. Iustinus ve sağda Sophia, cepheden, tahta oturuyorlar, II. Iustinus sağ elinde haçlı globus, Sophia sağ elinde haçlı asa tutuyor. Her ikisinin de başında nimbus var.

A.y.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı, aşağıda Of. harfi. Kesimde: CON

AE 27 mm, 13,23 g., Ky. 12, Of.: Γ; tarih: 4; Kazı Env. No. ZA11DKA24.

Ref.: DOC I, s. 206, 26b.

Yarım Follis**Kat. no.: 12**

MS 574-575

Ö.y.: [DN]IV[STI-N]VSPPAVC; II. Iustinus ve Sophia tahta oturuyorlar, cepheden, II. Iustinus sağ elinde haçlı globus tutuyor, Sophia sağ elinde haçlı asa tutuyor. Her ikisinin başında da nimbus var.

A.y.: K, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı, aşağıda Of. harfi.

AE 24 mm, 7,25 g., Ky. 12, Of.: B; tarih: X; Kazı Env. No. ZA11DKA38.

Ref.: DOC I, s. 217, 56b.

Pentanummium**Kat. no.: 13**

MS 565-578

Ö.y.: Monogram.

A.y.: €, sağda Of. harfi.

AE 14 mm, 1,73 g., Ky. 6, Of.: A; Kazı Env. No. ZA11DKA17.

Ref.: DOC I, s. 218, 60a.3.

Kat. no.: 14

MS 565-578.

Ö.y.: Monogram.

A.y.: €, sağda Of. harfi.

AE 13 mm, 1,57 g., Ky. 12, Of.: A; Kazı Env. No. ZA16DKA1.

Ref.: DOC I, s. 218, 60a.5.

Thessalonika**Yarım Follis****Kat. no.: 15**

MS 569-570

Ö.y.: DNIVST[I-NVSP]AV; Solda II. Iustinus ve sağda Sophia, cepheden, tahta oturuyorlar, II. Iustinus sağ elinde haçlı globus, Sophia haçlı asa tutuyor, başlarında mimbus var.

A.y.: K, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı. Kesimde: TES

AE 23 mm, 5,85 g., Ky. 12, tarih: 4; Kazı Env. No.

ZA11DKA48.

Ref.: DOC I, s. 222, 68.

Kat. no.: 16

MS 569-570

Ö.y.: DNIVST[I-NVSP]AV; Solda II. Iustinus ve sağda Sophia, cepheden, tahta oturuyorlar, II. Iustinus sağ elinde haçlı globus, Sophia haçlı asa tutuyor, başlarında mimbus var.

A.y.: K, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı. Kesimde: T€S

AE 22 mm, 6,89 g., Ky. 6, Of.: €; tarih: 4; Kazı Env. No. ZA11DKA41

Ref.: DOC I, s. 222, 68.

Nikomedia

Follis

Kat. no.: 17

MS 569-570

Ö.y.: DN[IVSTI-N]VSP[AVC]; II. Iustinus ve Sophia tahta oturuyorlar, cepheden.

A.y.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı. Kesimde: NIKO

AE 26 mm, 14,42 g., Ky. 6, Of.: B; tarih: 4; Kazı Env. No. ZA11DKA9.

Ref.: DOC I, s. 227, 95b.1.

Kyzikos

Pentanummium

Kat. no.: 18

MS 565-578

Ö.y.: Monogram.

A.y.: €, sağda K.

AE 14 mm, 1,68 g., Ky. 12; Kazı Env. No. ZA11DKA52.

Ref.: DOC I, s. 240, 137.4.

Kat. no.: 19

MS 565-578

Ö.y.: Monogram.

A.y.: €, sağda K.

AE 13 mm, 1,45 g., Ky. 12; Kazı Env. No. ZA11DKA26.

Ref.: DOC I, s. 240, 137.4.

II. Tiberius (MS 578-582)

Konstantinopolis

Decanummium

Kat. no.: 20

MS 579-582

Ö.y.: OMTIBCO[NS-TANPPA]VI; Büst cepheden, zırlı ve haçlı taç giyimli.

A.y.: X, yukarıda haç.

AE 17 mm, 3,52 g., Ky. 12, Kazı Env. No. ZA11DKA3.

Ref.: DOC I, s. 275, 20a.1

Darphanesi Okunamayan

Yarım Follis

Kat. no.: 21

MS 578-582

Ö.y.: [dMTI]bCON-[STANTP]P; Büst cepheden, konsül kıyafetli ve haçlı taç giyimli. Sağ elinde mappa, sol elinde kartallı asa tutuyor.

A.y.: XX

AE 24 mm, 8,41 g., Ky. 6, Kazı Env. No. ZA11DKA10.

Mauricius Tiberius (MS 582-602)

Konstantinopolis

Follis

Kat. no.: 22

MS 582-583

Ö.y.: ONMAV[RIC-TIB€]PPAVI; Büst cepheden, zırlı ve haçlı taçlı, sağ elinde haçlı globus tutuyor.

A.y.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı, aşağıda Of. harfi. Kesimde: CON

AE 29 mm, 11,37 g., Ky. 6, Of. A; tarih: I; Kazı Env. No. ZA11DKA14.

Ref.: DOC I, s. 302, 21.

Kat. no.: 23

MS 600-601

Ö.y.: ONMAVRC-TIB€RI[PPAV]; Büst cepheden, zırlı ve haçlı taçlı, sağ elinde haçlı globus tutuyor.

A.y.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı, aşağıda Of. harfi. Kesimde: CON

AE 29 mm, 12,65 g., Ky. 12, Of.: Δ; tarih: II/II; Kazı Env. No. ZA11DKA35.

Ref.: DOC I, s. 310, 42c.

Yarım Follis**Kat. no.: 24**

MS 588-589

Ö.y.: [dN]MAV[RC]-TIB[ERPPAVC]; Büst cephe-
den, zırlı, tüy sorguçlu miğferli. Sağ elinde haçlı glo-
bus A.y.: K, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl
rakamı, aşağıda Of. harfi.

AE 27 mm, 5,58 g., Ky. 12, Of.: Γ; tarih: 91; Kazı Env.
No. ZA11DKA19.

Ref.: DOC I, s. 313, no.52c.

Decanummium**Kat. no.: 25**

MS 582-602

Ö.y.: DNM[AVRI-Tb]PPA; Büst cephe-
den, zırlı ve yonca süslü taç giyimli. Elleri görünmüyor.

A.y.: I, yukarıda haç, sağda ve solda yıldız. Kesimde:
CON

AE 18 mm, 3,90 g., Ky. 6, Kazı Env. No. ZA11DKA30.

Ref.: DOC I, s. 363, 262.1.

Nikomedia**Decanummium****Kat. no.: 26**

MS 582-602

Ö.y.: ON[M-AVRİ]; Büst cephe-
den, zırlı ve haçlı taçlı. Elleri görünmüyor.

A.y.: I, yukarıda haç, sağda ve solda yıldız. Kesimde:
NIKO

AE 16 mm, 3,23 g., Ky. 12, ZA11DKA43.

Ref.: DOC I, s. 329, 117.2.

Kyzikos**Decanummium****Kat. no.: 27**

MS 583-602

Ö.y.: ON[MAYRI-TI]BERPAV; Büst cephe-
den, zırlı ve haçlı taç giyimli. Sağ elinde haçlı globus.

A.y.: I, Üstte haç, solda yıldız, sağda Of. harfi. Ke-
simde: KYZ

AE 16 mm, 3,45 g., Ky. 12, Of.: B; Kazı Env. No.
ZA11DKA34.

Ref.: DOC I, s. 336, 147b.

Antiokheia**Follis****Kat. no.: 28**

MS 590-591

Ö.y.: [ON]MA4ΓI-C[NPA45]; Büst cephe-
den, konsul kıyafetli ve yonca süslü taçlı. Sağ elinde mappa, sol
elinde kartallı asa tutuyor.

A.y.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl ra-
kamı, aşağıda Of. harfi. Kesimde: THE4P

AE 24 mm, 12,65 g., Ky. 6, Of.: Γ; tarih: 91/II; Kazı
Env. No. ZA11DKA33.

Ref.: DOC I, s. 341, 161-1.

Focas (MS 602-610)**Konstantinopolis****Follis****Kat. no.: 29**

MS 603-604

Ö.y.: dNFOCA-PER[PAVC]; Büst cephe-
den, konsul kıyafetli, haçlı taç giyiyor. Sağ elinde mappa, sol
elinde haç tutuyor.

A.y.: XXXX, yukarıda A/N/N/O, sağda yıl rakamı,
sonda Of. harfi. Kesimde: CON

AE 28 mm, 12 g., Ky. 6, Of.: Δ; tarih: 91; Kazı Env. No.
ZA11DKA50.

Ref.: DOC II/I, s. 163, 26c.

Yarım Follis**Kat. no.: 30**

MS 603-610

Ö.y.: [dNF]OCAS-PERPA[VC]; Büst cephe-
den, konsul kıyafetli, haçlı taç giyiyor. Sağ elinde mappa,
sol elinde haç tutuyor.

A.y.: XX, yukarıda yıldız. Kesimde: CON

AE 25 mm, 5,13 g., Ky. 6, Of.: Δ; Kazı Env. No.
ZA16DKA3.

Ref.: DOC II/I, s. 167, 36c.2.

Kat. no.: 31

MS 603-610

Ö.y.: ONFO[CAS-PER]PAVC; Büst cephe-
den, konsul kıyafetli, haçlı taç giyiyor. Sağ elinde mappa, sol
elinde haç tutuyor.

A.y.: XX, yukarıda haç. Kesimde: CON

AE 23 mm, 5,37 g., Ky. 6, Of.: Δ; Kazı Env. No.

ZA11DKA15.

Ref.: DOC II/I, s. 168, 37d.

Kyzikos

Yarım Follis

Kat. no.: 32

MS 603-604

Ö.y.: ΔN[FOCA-PER]PAVC; Büst cepheden, konsül kıyafetli, haçlı taç giyiyor. Sağ elinde mappa, sol elinde haç tutuyor.

A.y.: XX, yukarıda haç, sağda yıl rakamı, sonda Of. harfi. Kesimde KYZ

AE 20 mm, 5,52 g., Ky. 6, Of.: A; Kazı Env. No. ZA11DKA42.

Ref.: DOC II/I, s. 185, 79a.

Kat. no.: 33

MS 603-604

Ö.y.: [ΔNFOCA-PE]RPAVC; Büst cepheden, konsül kıyafetli, haçlı taç giyiyor. Sağ elinde mappa, sol elinde haç tutuyor.

A.y.: XX, yukarıda haç, sağda yıl rakamı, sonda Of. harfi. Kesimde KYZ

AE 21 mm, 5,78 g., Ky. 12, Of.: B; Kazı Env. No. ZA11DKA8.

Ref.: DOC II/I, s. 185, 79b.1.

Antiokheia

Follis

Kat. no.: 34

MS 604-605

Ö.y.: ONF[OCA-NEPE]AV; Solda Focas, ayakta, taçlı, sağ elinde haçlı globus tutuyor. Sağda Leontia, ayakta, sağ elinde çapraz haçlı asa tutuyor. Başları arasında haç var.

A.y.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda tarih. Kesimde: THEYΠ

AE 26 mm, 10,24 g., Ky. 12, tarih: UI; Kazı Env. No. ZA11DKA21.

Ref.: DOC II/I, s. 188, 88.1

Yarım Follis

Kat. no.: 35

MS 604-605

Ö.y.: ONFO[CA]-NEPEAV; Solda Focas, ayakta,

taçlı, sağ elinde haçlı globus tutuyor. Sağda Leontia, ayakta, sağ elinde çapraz haçlı asa tutuyor. Başları arasında haç var.

A.y.: XX, yukarıda haç, sağda yıl rakamı. Kesimde: i AE 24 mm, 5,45 g., Ky. 6, tarih: III; Kazı Env. No. ZA11DKA32.

Ref.: DOC II/I, s. 190, 93.3.

Heraclius (MS 610-641)

Konstantinopolis

Tremissis

Kat. no.: 36

MS 610-613

Ö.y.: dNNhERACI-ΥSPPTAV; Büst sağa, sakalsız. Diademli, zırhlı ve paludamentumlu.

A.y.: VICTORIAAVY; Potent haç. Kesimde CONOB

AV 1,47 g., 16 mm, Ky. 6, Kazı Env. No. ZA09DKA1.

Ref.: DOC II/I, s. 266, 53a.

Follis

Kat. no.: 37

MS 611-612

Ö.y.: Lejand yok. Üç figür cepheden ayakta. Heraclius ortada, Heraclius Konstantin sağda, solda Martina. Her biri khlamys ve haçlı taç giyimli.

A.y.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı, aşağıda Of. harfi, kesimde: CON

AE 20 mm, 5,74 g., Ky. 10, Of. Δ; tarih: II; Kazı Env. No. ZA11DKA39.

Ref.: DOC II/I, s. 288-289, 89-91.

Nikomedia

Follis

Kat. no.: 38

MS 610-611

Ö.y.: dNhERAC-[LIPERPAVC]; Büst cepheden, kısa sakallı, pendilialı taçlı, zırhlı ve paludamentumlu. Sağ elinde haçlı globus, sol elinde kalkan tutuyor.

A.y.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı, aşağıda Of. harfi. Kesimde: NIKO

AE 26 mm, 10,85 g., Ky. 6, Of. B; tarih: I; Kazı Env. No. ZA11DKA1.

Ref.: DOC II/I, s. 315, 153b.1.

Kyzikos**Follis****Kat. no.: 39**

MS 611-612

Ö.y.: dN[hRACLI-PER]PPAVI; Büst cepheden, sakallı, zırlı. Tüy sorguçlu ve pendilialı miğferli, sol omuzda süvari betimli kalkan, Sağ elinde haçlı globus var.

Ay.: M, solda A/N/N/O, yukarıda haç, sağda yıl rakamı, aşağıda Of. harfi. Kesimde: KYZ

AE 30 mm, 13,5 g., Ky. 6, Of. ?; tarih: II; Kazı Env. No. ZA16DKA2.

Ref.: DOC II/I, s. 321-322, ?

İmparatoru ve Darphanesi Belirsiz Geç Antikçağ Sikkeleri**Yarım Follis****Kat. no.: 40**

Ö.y.: Büst cepheden, sağ elinde haç tutuyor.

A.y.: K

AE 26 mm, 11,47 g., Ky. 6, ZA11DKA31.

Kat. no.: 41

Ö.y.: Belirsiz.

A.y.: K, sağda yıl rakamı

AE 24 mm, 9,32 g., Ky. ?; tarih: ?; ZA11DKA44.

Kat. no.: 42

Ö.y.: Belirsiz.

A.y.: K, sağda yıl rakamı

AE 23 mm, 8,62 g., Ky. ?; tarih: X; ZA11DKA25.

Pentanummium**Kat. no.: 43**

Ö.y.: Belirsiz.

Ay.: E

AE 13 mm, 1,83 g., Ky. ?; ZA11DKA36

Tanımlanamayan Geç Antikçağ Sikkeleri

44. AE 28 mm, 12,43 g., Kazı Env. No. ZA11DKA23

45. AE 26 mm, 11,36 g., Kazı Env. No. ZA11DKA46

46. AE 26 mm, 10,45 g., Kazı Env. No. ZA11DKA45

47. AE 25 mm, 10,57 g., Kazı Env. No. ZA11DKA29

48. AE 25 mm, 10,28 g., Kazı Env. No. ZA11DKA16

49. AE 24 mm, 9,87 g., Kazı Env. No. ZA11DKA18

50. AE 24 mm, 8,82 g., Kazı Env. No. ZA11DKA20

51. AE 24 mm, 8,74 g., Kazı Env. No. ZA11DKA22

52. AE 22 mm, 8,65 g., Kazı Env. No. ZA11DKA27

53. AE 20 mm, 6,75 g., Kazı Env. No. ZA11DKA28

54. AE 18 mm, 3,24 g., Kazı Env. No. ZA11DKA47

55. AE 15 mm, 2,14 g., Kazı Env. No. ZA11DKA37

56. AE 15 mm, 1,92 g., Kazı Env. No. ZA11DKA40

57. AE 14 mm, 1,89 g., Kazı Env. No. ZA11DKA49

58. AE 14 mm, 1,58 g., Kazı Env. No. ZA11DKA2

59. AE 13 mm, 1,45 g., Kazı Env. No. ZA11DKA4

Katalog Figürleri

1a

1b

2a

2b

3a

3b

4a

4b

5a

5b

6a

6c

7a

7b

8a

8b

9a

9b

10a

10b

11a

11b

12a

12b

13a

13b

14a

14b

15a

15b

16a

16b

17a

17b

18a

18b

19a

19b

20a

20b

21a

21b

22a

22b

23a

23b

24a

24b

25a

25b

26a

26b

27a

27b

28a

28b

29a

29b

30a

30b

31a

31b

32a

32b

33a

33b

34a

34b

35a

35b

36a

36b

37a

37b

38a

38b

39a

39b

40a

41b

42a

42b

43a

43b

44a

44b

BİBLİYOGRAFYA

- Demirel Gökalp Z. & Kılıç S. 2011, "Heraclius'un Follisleri; Bolu Arkeoloji Müzesi Örnekleri". Eds. A. C. Erel, B. İşler, N. Peker & G. Sağır, *Anadolu Kültürlerinde Süreklilik ve Değişim: Dr. A. Mine Kadioğlu'na Armağan*. Ankara, 251-263.
- Demirel Gökalp Z. 2014, "Bilecik Müzesindeki Bizans Bronz Sikkeleri". *TÜBA-KED* 12/2014, 11-28.
- Demirel Gökalp Z. 2017, "Antik Phrygia'da Bizans Sikke Dolaşımı". *STD XXVI*, 379-393.
- Demirel Gökalp Z. 2017, *Kütahya Müzesi Bizans Sikkeleri*. Ankara.
- Demirel Gökalp Z. 2018, "Anadolu'nun Ege Kıyılarında Erken Bizans Dönemi Sikke Dolaşımı". Eds. C. Ünal, A. Ersoy, C. Gürbıyık & B. K. Kasalı, *Ege Dünyası Liman Kentleri Sikke, Mühür ve Ağırıkları*. Manisa, 83-98.
- DOC I. 1966, *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection, Volume I, Anastasius to Maurice 491-602*. Eds. A. R. Bellinger & P. Grierson. Washington.
- DOC II/I. 1966, *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection, Volume II, Phocas to Theodosius III 602-717, Part 1, Phocas and Heraclius (602-641)*. Eds. A. R. Bellinger & P. Grierson. Washington.
- Ertüzün R. M. 1998, *Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar*. İstanbul.
- Hasluck F. W. 1910, *Cyzicus*. Cambridge.
- Kavaz Kındıgılı B. 2017, "Zeytinliada Light Colored (Açık Renkli) Geç Roma Seramikleri". *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* 38, 151-176.
- Kavaz Kındıgılı B. 2017, *Zeytinliada Geç Roma ve Bizans Seramikleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi. Erzurum.
- Kavaz Kındıgılı B. 2020, "Zeytinliada Kırmızı Astarlı Seramikleri". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 24 (Aralık Özel Sayı), 239-264.
- Kavaz Kındıgılı B. 2022, "Zeytinliada Manastırı'nda Su Kültü ve Aziz Tryphonos". *Cedrus X*, 289-300.
- Keleş V. & Oyarçin K. 2020, "Akropol Doğu (İç) Sur Yangın Tabakasında Bulunan Sikkeler Işığında Parion'da Tahribat İzleri Üzerine Bir Ön Değerlendirme". *TÜBA-KED* 22/2020, 51-66.
- Keleş V., A. Yılmaz & K. Oyarçin 2014, "Parion Roma Hamamı 2013 Kazıları ve Sikke Buluntuları". *Arkeoloji ve Sanat* 147, 21-36.
- Keleş V., A. Yılmaz & K. Oyarçin 2015, "Parion Roma Hamamı 2014 Kazıları ve Sikke Buluntuları". *Arkeoloji ve Sanat* 150, 53-68.
- Mercanoğlu F. 2022, "Bursa Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Bir Grup Herakleios Dönemi Sikkesi". *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi* 6/16, 178-194.
- Mottraye A. 1727, *Voyages du Sr. A.de La Mottraye en Europe, en Asie et en Afrique I*. La Haye.
- Oyarçin K. 2016, "Parion Tiyatrosu Sikkeleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme". Eds. C. Başaran & H. E. Ergürer, *Parion Roma Tiyatrosu*. İstanbul, 181-191.
- Oyarçin K. 2017, *Parion'da 2005-2014 Yılları Arasında Ele Geçen Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi Sikkeleri (MS 3.-7. YY)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi. Erzurum.
- Oyarçin K. 2020, "The Early Byzantine Period of Parion in Ligth of Numismatic Data". Ed. V. Keleş, *Parion Studies III, Propontis ve Çevre Kültürleri*. İstanbul, 619-628.
- Öztürk N. & Kavaz B. 2011, "Zeytinliada Kazısı 2009 Yılı Çalışmaları". *KST* 32/1, 33-46.
- Öztürk N. & Kavaz B. 2012, *Erdek Zeytinliada Meryemana Manastırı*. Bandırma.
- Öztürk N. & Kavaz B. 2013, "Zeytinliada 2011 Yılı Kazı Çalışmaları ve Arkeopark Projesi". *KST* 34/2, 365-374.
- Öztürk N. & Kavaz B. 2014, "Zeytinliada 2012 Yılı Kazı Çalışmaları ve Arkeopark Projesi". *KST* 35/1, 48-59.
- Öztürk N., M. Çekilmez, B. Kavaz Kındıgılı, G. Güloğlu, M. K. Murat, İ. Özcihan & B. Takunyacıoğlu 2018, "Zeytinliada 2016 Yılı Kazı Çalışmaları ve Arkeopark Projesi". *KST* 39/1, 453-465.
- RIC V/I. 1968, *The Roman Imperial Coinage. Vol. V Part I. Valerian to Florian*. Eds. H. Mattingly & E. A. Sydenham. London.

- Sydenham E. A. 1919, *The Roman Monetary System: Part I*. London.
- Tek A. T. 2015, "Side Sikke Buluntuları Işığında MS 622/3'de Pamphylia'ya "Olası" Bir Sasani Saldırısı". *Colloquium Anatolicum* 2015/14, 116-129.
- Tekin O. & Erol Özdizbay A. 2012, "Coins from Allianoi Excavations: Campaign of 1998". *CollAn*. XI, 347-401.
- Tekin O. & Erol Özdizbay A. 2013, "Coins from Allianoi Excavations: Campaign of 1999". *CollAn*. XII, 299-331.
- Tekin O. & Erol Özdizbay A. 2014, "Coins from Allianoi Excavations: Campaign 2000". *CollAn*. XIII, 293-336.
- Tekin O. & Erol Özdizbay A. 2016, "Coins from Allianoi Excavations: Campaign 2001". *Anatolia Antiqua* XXIII, 117-146.
- Ünal C. 2004, "Ödemiş Müzesinden Bir Grup I. Iustinianus ve II. Iustinos Dönemi Sikkeleri". *Sanat Tarihi Dergisi* XIII/2, 119-137.
- Ünal C. 2012, *Manisa Müzesi Bizans Sikkeleri*. Manisa.
- Ünal C., Ö. Tatar & M. Toy 2017, *Tunay Demran Koleksiyonu*. Manisa.